

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

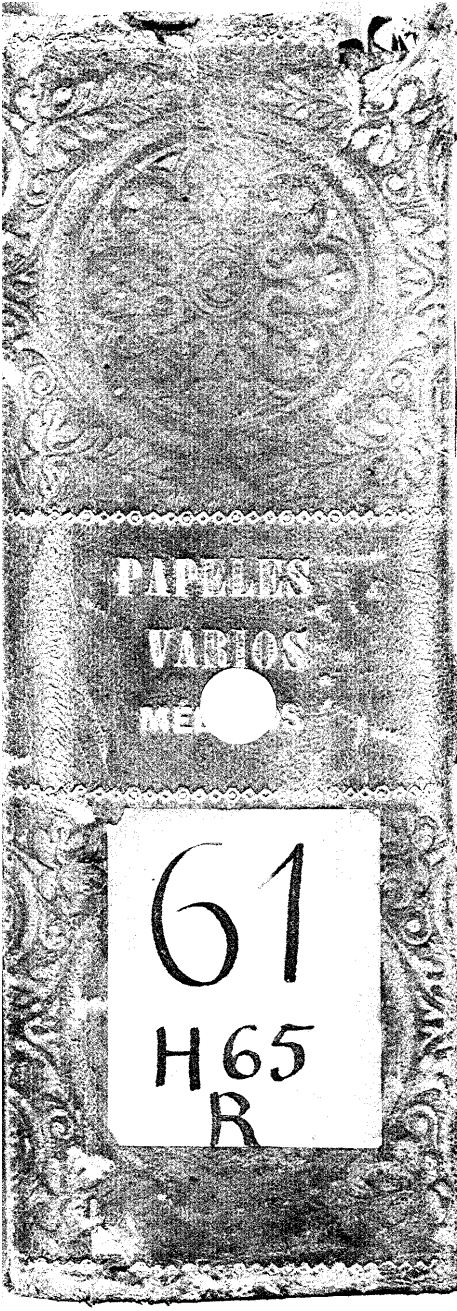
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

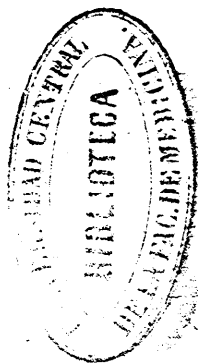
Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

PAPPELES
VARIOS
MEAS

61
H65
R

IN
HIPPOCRATIS
ELEMENTA IACOBI
SYLVII MEDICI COM-
MENTARIIS.

PARISIIS,

Apud AEgidium Gorbinum, sub insigne Spei, prope
Collegium Cameracense.

1561.

Legende pour et
L'éd. de l'ouvrage —

Paris en 1874.

Ed. de l'ouvrage

IOANNI MORINO CRIMINVM

CENSORI APVD PARISIOS

AEQVISSIMO, IACOBVS

Sylvius Medicus

S. P. D.

Homines hominum causa generatos esse veris est (quod est preclare à Stoicis dictum) ut homo scilicet hominem adiuvet, qui de communi hominum societate plenius in dies, ac etiam in horas commoretur, tunc optimo is in universi generis hominum communitate maximus simul & optimus est habendus.

Quae causa etiam unica maioribus nostris deos tam multos peperit, Isidem, Osirim, Palladem, Neptunum, Herculem, & alios prope innumerabiles, commoda quaedam maxima in communem hominum utilitatem largitos. Nisi enim Hercules (ut ceteros omitam) Cacum latronem illum maxime insignem de vita sustulisset, nisi idem Hydram, Lerna paludis beluam septemplex extinxisset: hisque & aliis quam plurimis regionum multarum monstris à se domitis, de hominibus tanquam Deus aliquis terrenus fuisset bene meritus, nunquam ab his deorum immortalium numero post mortem fuisset adscriptus. Sed quid praecara Herculis facinora nobis tantum audita commemoro? Nonne tu tanquam Hercules quidam Gallicus, non Cacum tantum, sed Caros innumerabiles atque adeo vixitatos latrones, raptores, sicarios, homicidas & reliquos homines facinorosos, reipublice perniciosos, communemque hominum societatem omni vitiorum genere contaminantes sic de medio tollis, ut iam sine iniuria in pace vivatur? Nonne praeter eam utilitatem publicam, urbem quoque istam longe amplissimam annis ante te multis non furibus solis, sed etiam superstitiosis colorum contentioniibus, contentiosis praeorum scholasticorum comitiis, litibus beneficiariis, ut hydra illa rediuvius, & immortalibus infamatam, tanto studio ab his facinoribus indignissimis vindicasti, ut musis literarum bonarum otio planè liberrimo frui nunc liceat? Tu enim ciues bonos laude merita cumulas, tu in-

A. 4

noxios vt sunt commeriti, animaduertis: facisque hac iustitia parte, ne cui quis noceat etiam laceſſitus iniuria. His virtutibus ciuitatem noſtram conſeruas, adiuuas, auges: ſic, vt in te ciuitatis noſtræ ſalus hodie nitatur maximè: qui virtutis tuæ ſplendor eſt maximus, cum deo optimo maximo in terris vix quicquam fiat acceptius, quàm concilia cœtusque hominum iure ſociatos (quæ ciuitates appellantur) conſeruare, adunare, augere: ob idque ciuitatum rectoribus & conſeruatoribus certum in cœlo ac definitum conſtituit locum, vbi cum ex corporum vinculis tanquam è carcere euolarint, beati euo ſempiterno viſione diuina fruuntur. Quæ autem cauſſa quæ commouit, vt amplitudini tuæ commentarium hunc medicum dedicarem, fuit, præter ſauorem ſummum quo me vt ceteros literarum puriorum ſtudioſos vniç proſequeris, maxima ſtudioſorum ſimilitudo: quæ tibi criminum cenſeri æquiſſimo eſt cum medico. Huius enim prius eſt officium, vt inculpatam ſanitatẽ ſimilibus conſeruet: tu mores probos modis omnibus foves atque adiuuas. Alterum medici munus eſt morbos proſſigare, idq; remedii malo contrariis. Tu ex noſtra republica vitij genus omne ſumma cura, induſtria, prouidentia amoliris. Medicus extremis morbis extrema exquisitè remedia ſtatim adhibet, mitioribus primum clementiora: deinde ſi opus eſt, valentiora. Tu leuiora quædam peccata, nunc publica ſolum infamia, nunc virgis, nunc ſuccifa auricula coerces: in grauiora etiam laqueo, vel decollatione, vel rota, vel oleo feruente, vel flamma ipſa animaduertis, ne quid poſtea tale ipſi committant, & vt ceteri horum exemplo ſint ad peccandum tardiores: quomodo caneros, cæcenas, ſphacelos, & eius generis affectus immedicabiles, ferro ſæpe & cauterio medici celebres cum parte affecta execant & præiiciunt, ne pars ſincera trahatur in vitium. In ſumma medicus actiones pro ſanitatẽ integras modis omnibus molitur, vt nulla corporis, aut animi moleſtia diu viuatur. Tu actiones per virtutem Chriſtianas Deo concilias. Vale, & quod amplitudini tuæ muſculum offerimus grata manu accipe.

IN HIPPOCRATIS

ELEMENTA IACOBI SYL-

VII MEDICI COM-

mentarius.

*

Est rationalis & dogmatica, eadem-
que verè methodica (cui tanquam om-
nium optimæ ipsi nos addiximus)
nobis imperat corporis curandi na-
turam omnino noscendam, idque or-
dine maximè duplici, resolutorio &
contrario illi compositorio. Proinde
corpus humanum nobis in partes pri-
mum maximas, deinde alias omnes diuidendum quoad
sensu minimas attigerimus. Maximæ verò totius partes
sunt caput, thorax, venter, artus. Capitis partes, oculi, au-
res, facies, ac reliquæ intra cranium, & extra particulæ. O-
culi partes, humores tres, tunicæ quatuor, quæ, vt aliorum
similiter diuisorum vltimæ partes, sunt similes & simpli-
cissimæ, & in alias hominis partes non ampliùs diuiduæ:
ob id elementa hominis sensibilia dicuntur, cum tamen
verè elementa non sint. Nam quæ albæ sunt partes in no-
bis ex spermate prodierunt, rubræ verò ex sanguine ma-
terno sunt conformatæ. Sperma autem tam viri quàm mu-
lieris, & sanguis maternus nostræ generationis principia:
illud seu forma, hic tanquam materia, ambo ex elementis
quatuor constata, sed interuentu humorum quatuor san-
guinem constituentium. Hi autem sunt sanguis sincerus,
pituita, bilis flaua, & succus melancholicus. Elementa ve-
rò in alia elementa non ampliùs diuidi possunt: sed phy-
sicè in materiam tantum, & formam prima & simplicissima
naturæ principia ex philosophia naturali cognita, vt & e-
lemèta. Hæc tamen quatenus ad medicum spectant, paucis
explicanda nobis sunt, vt corporis naturam ordine etiam
compositorio doceamus. In quo prima sunt quæ resoluendo
fuerunt postrema, vt contrà quæ in componendo sunt

*Gal. ini-
tio sanit.
tuende.*

IN HIPPOCRATIS ELEMENTA.

postrema, resoluendo prima spectantur: ut domum cum demolimur, rectum primum post parietes diruimus, postremum fundamentum eruimus: si verò ædes molimur, fundamenta iacimus prima, mox illis parietes instruimus, postremò rectum superdamus.

*Gal. li. de
elementis.*

Porro elementum est pars minima rei quam constituit, propriè quidè ac simpliciter, ignis, aer, aqua, terra, philosophiæ naturalis materia. Abusiue autem loquentibus, medicis quidem elementa in homine sunt etiam humores quatuor, & partes similes, eademque simplices sensu. Unde elementares quoque appellatæ, grammaticis verò literæ, & aliis aliæ res quiduis primæ constituentes, seu diuidendo vltimæ & minimæ. Quæ verba vti & Galeni diffinitio ordinem istum duplicem inuunt: nam minima pars & quæ diuidendo vltima est resolutorium. Aristoteli quoque expressum lib. 3. de cælo cap. 3. diffinienti elementum esse corpus in quod reliqua corpora diuiduntur. Compositum verò cuius est elementum, seu quod reliqua constituit: quod Aristoteles planius s. metaphysicorum expressit, elementum est corpus simplex, ex quo aliquid componitur, &c. Ex quibus Aristotelis diffinitionibus suam Galenus contexuisse videtur, & particulam corpus intellexisse, ut materiam & formam corporum simplicium, seu elementorum & mistorum principia ab elementis separaret. Vtrunque autem ex his est, quæ ad aliud referuntur: pars enim totius est alicuius, & elementum misti est principium. Ignis igitur: aer, aqua, terra, quatuor sunt elementa rerum omnium hic generabilium & corruptibilium communia: quem numerum ab Hippocrate, si Galeno credimus institutū, à Platone, Aristotele, Galeno, cæteris confirmatum, tanquam certissimum recipimus, ne nobis plura vno esse, & quot sint, verbosius sit probandum.

Qualia autem in se sint hæc singula, quidque horum quoduis in congressu, & mistorum ex ipsis natura, aut agat aut patiat, dicam⁹ à nominis ratione & diffinitione exoriri. Elemento cuique nomen est vnum ab ipsa rei substantia & natura impositum, ignis, aer, aqua, terra: alterum à vincente & summa in singulis qualitate, calidum ignis, humidum aer, frigidum aqua, siccum terra: quanquam

& humidum aqua Aristoteli in Meteorologicis, & Gale-
no in natura humana & simplicibus interdum dicantur, *Initio sa-*
alia tamen ratione, ut post explicabimus. *vit. tuen-*

Elementorum diffinitio ut aliarum rerum est difficilis, *de.*
ob id quod verarum & essentialium differentiarum inopes
sumus maximè, & quod elementis nihil est prius per quod
diffiniantur. Ad hæc elementum corpus est simplex, nec ha-
bet unde constituatur. Diffinitio autem essentialis ex his
quæ rem constituunt, informanda est. Ideoque quod fieri
oportet, ubi differentiarum essentielles desunt, proprietatibus
formam rei consequentibus, aut idem connexis res describē-
da est. Proprietates autem optimè constituuntur ex perfe-
ctissima cuiusque actione: suntque hæ differentii essentiali-
bus proximæ, & ad exprimendam quantum datur, rei na-
turam accommodæ. Perfectissima autem cuiusque elemen-
ti actio à qualitate prima in ipso summa proficiscitur.

Est igitur ignis elementum, quod omnium maximè ca-
lescit, & omnium maximè aer humectat, & aqua refri-
gerat, terra siccit, ut singulis elementis singulæ primarum
qualitatum summæ insint: sed aliæ quoque ex his, non ta-
men summæ, ac retusæ, ut igni siccitas, aeris caliditas, aquæ
humiditas, & terræ frigiditas inest, moderata tamen.

Singulis præterea elementis aliæ insunt qualitates ex
primis illis tactilibus, plurimum corporeis, omnium poten-
tissimis productæ: virium quidem quam primæ multò in-
feriorum, sed tamen eximiarum, tenuitas, raritas, leuitas,
splendor, perspicuitas: & his contrariæ, crassities, densi-
tas, grauitas, obscuritas, opacitas.

Quæ qualitates in singulis elementis quam facultatem
habeant ad generandum, aut corrumperendum, qui igno-
rat de elementis infra modum philosophatur.

Quandoquidè ut in singulis nostri corporis instrumen-
tis & aliis omnibus aliquid agentibus, vna est pars prima-
ria actionis causa effectrix, aliæ ad sunt per quas melior
fit ea actio, quædam sine quibus non fieret eiusmodi actio,
aliæ denique per quas prædictæ omnes conseruantur: sic
in elementis ipsis qualitas vna inest, summa scilicet, actio-
nis elementis præcipuæ causa effectrix præcipua: quæ ve-
rò illi sociata est qualitas, non summa meliorem reddit

IN HIPPOCRATIS ELEMENTA.

actionem : qualitates reliquæ ex primis ortæ , partim ea sunt facultate, per quâ actio talis melior perficiatur, partim qualitates illas omnes conseruent. Causa autem sine qua non fit actio, extra ipsa est posita, vt post audies. Non autem qualitas secunda sustinet rationē eius sine quo non fiat actio, vt quibusdam placet. Nā aqua feruens vrit ignis modo, tamen ea quantūvis calfacta semper humidissima est Galeno, vt post audies: terra quoque calfacta siccatur etiā magis quam frigida, ergo neque ignis siccitas, neque aquæ & terræ frigiditas, si humidissima est aqua, ea sunt, sine quibus actio non fiat. Quæ quatuor cum in singulis elementis fuero paucis persecutus, finem scribendi faciam. Ignis elementum est (vt dixi) omnium maximè calefaciens, qua vi summè calorifica, omnium valentissimè homogenea, & quæ vnus sunt naturæ in vnum cogit, congregatq;. Heterogenea verò & quæ naturæ sunt dissimilis, à se inuicem omnium potentissimè separat, singula tamen horum in suā velut familiā. Quæ perfectissima ignis est actio, eaq; à qualitate in ipso summa quæ est caliditas profecta. Sic enim rectè Aristoteles calidū, seu calefaciens diffiniuit. Hoc autem opus cū calidorum reliquorum, tum maximè ignis esse, tibi apertè commonstrant fulminis, & ignis huius inferni effecta : nam si domus icta fulmine, vel occasione alia incendio flagret, terreum in carbonem, ac inde in cinerem abire cernes: aqueum tenuari, & si multum est per extrema exudare (vt in titione viridi incenso quotidie vides) sin paucum, in vaporem & aërem flammæ alimentū transit, aër poris lignorū clausus, & inanitibus calamorum (quibus tecta domus fortè fuerit) flammæ etiā pabulum est, tenuatus enim magis fit ignis, à quo prædictorū portio plurima in fumū & vaporem crassum soluta, deinde vi caloris separatur, & crassiore sua parte fuligo efficitur, tenuior aër. Idem testatur in lacte coagulū, sed apertè minus, ob id quod etiā imbecillius multo calet quàm ignis. Coagulum enim lactis vaccino, vel alij parum calenti immistum calore per lactis in vetriculo primo animalium lactantium corruptionem acquisito: sed haud ita vehementi crassas lactis vaccini, vel alterius partes ac terreas in caseum cogit, & si quæ sunt, butyrosas

*Lib. 4.
Meteor.
v. cap. I.*

ac aëreas, neutras tamē omnes cū in sero caseosum quoq; aliquid superfit, & fortē butyrosū, quod ipso percocto apparet, in caseūque secundarium à quibusdam cogitur.

Idem argumētum in butyri secretionē est. Nam calore cū externo tum præcipuē interno, quem multus baculi in imo lati & pertusi percussus excitat, butyrum à sero butyri in hac lactis parte separatur. Idēque in mille aliis liquidò apparet, ne in re perspicua testibus vtar parū necessariis. Ignis igitur suo calore summo homogenea cogit, heterogenea dissipat. Quæ tamen qualitas, vt aliarum quæuis si sola agat, aut multò etiā insignius aliis agat in generationis subiectū, nunquā fiat generatio, vt per vtēros calidiores, frigidiores, humidiores, sicciores aperte declarauit in aphorismis Hippocrates: sed mutuo se ipsæ inuicem contrariæ inter agendum, tandem vt res ipsa existat & pēstet contēperant in corporum substantia, quæ tota permutationi, & affectioni, alterationi; subiecta est. Calor igitur iste, sed iam diuinus & rerum generator fecundissimus in semine sopitus nutritione auctior & valētior vbi euasit, quæ in semine ipso est portio cerebri, in cerebrum separat, & in pulmonem, cor, hepar, ventriculum, partēsque alias, quæ pulmonis, quæ cordis, quæ hepatis, quæ ventriculi, quæ reliquarum quoque partium in eo est portio. Est enim semen Aristoteli, & post eum Galeno, excrementum benignum vltimi alimenti singularum corporis partium. Qua ex re pendet maximē parētum in filiis similitudo, non partium tantū, sed vocis & aliarum actionum atq; adeo morum: vnde à Mantuano carmelita rectē scriptum mihi videtur: Qui viret in foliis venit ab radicibus humor. Sic patrum in natos abeunt cum semine mores. Hæc ipse diuinus calor semini animalium atque adeo plantarum insitus per se molitur, sed diuinum addidi, quod calor, qua calor est, heterogenea quidem illa separat ac dissipat, & homogenea cogit: qua verò diuinus est cerebralem in semine portionem sursum distribuit, & cranij portionem ex eodem semine secretam ipsi cerebro circumponit, cordis portionem in medio pulmone & thorace mediam ex ipso semine secreuit, pulmonariam verò thoracicāmque in semine portionem cordi circun-

Cap. 3. li.
2. de gen.

IN HIPPOCRATIS ELEMENTIS.

dedit, eadēque iustissima ipsius œconomia in reliquis partibus effulsit: sine qua nonne vt in lignis, & aliis vren-
 deum terreum omne subidet, aëreum & igneum attollitur:
 aqueum, vt dixi prius, ambigit pro varia sua substantia, &
 varia sui motione, sic in imum corpus, verbi gratia: vbi pe-
 des & tibia sunt, quicquid in nobis est terreum nonne ob
 insitam grauitatem subsedit? ibique ossa omnia, cartila-
 gines, ligamenta, cerebrum, spinalis medulla & ossalis co-
 acta substitit? Adeps verò sanguinis portio tenuior,
 bilis flaua, spiritus ipsi leuitate innata elati summa peti-
 sent: carnosum genus totum in medio interstitit? Idē
 calor in semine diuinus, seu spiritus ille calidus & nostri
 formator, venas, arterias, canalesque reliquos & cauitates
 sensu manifestas, atque etiam obscuras (per quas corpus
 vniuersum est confluxile & conspirabile Hippocrati) fi-
 stulat, easque quibus maximè ad actionem, aut vsum con-
 uenit applicat, & adaperit, ossa minora fecit spongiosa,
 crassissima etiam caua ad nutrimenti idonei repositionē,
 eadem ossa connectit tam affabrè, vt nihil omnino desi-
 derari queat. Quid non facit? idem quibusdā, aut anima,
 aut primū ac principalissimum animæ instrumentū cen-
 setur ob vires in gignendo, formando, viuēdo præcipuas.
 Hæc verò effecta licet à calore illo diuiniore nō impedi-
 to sint inseparabilia, tamen illius non sunt propria, cum
 reliquæ ignis & aliorum omnium elementorum qualita-
 tes in ea cooperantur, vt mox dicam, sed tamen igneus il-
 le vigor, cuius cælestis origo est, primas partes in hac for-
 matione sustinet totus vbiq; actuosus.

Siccitas secunda, & mitior in igni est qualitas, illi infi-
 ta, & substantiæ suæ connexa, quæ etiam corporis alicuius
 humiditatē surgendo & cōbibendo exhaurit, quod siccare
 propriè dicimus: quāquam illi altera quoq; siccādi vis ac-
 cidit, & secūdo inest, dum scilicet calor igneus, humorē à
 se tenuatum foras euocat atq; dissipat. Vtraq; siccandi vis
 actionē ignis reddit præstantiorem. Ignis autē non mo-
 dō calidissimus est, sed calidis in victoria, siccisq; fouetur.

Sicca enim omnia quàm humida (nisi aërea & pingua
 sint) ardent promptius, vt in lignis experientia est quoti-
 diana. Vinum item mel, oleum, adipēs quò veterauerunt

magis, eò calidiora, sicciora, tenuiora euaserunt (nisi speciem corruptione mutent) ob id etiam promptius ardēt.

Nec tantum ignis huius, sed multò magis ignis illius ætherei actionem siccitas iuuat, cum sua tum rei in quam agit dum cuique parti formandæ apta, & in locum idoneum secreta ex semine portio, mox propter naturam humiditatem diffunderet ac relaberetur eò vnde est secreta, nisi adiutrix accessisset caliditati siccitas. Portione siquidem humiditatis illius largioris (vtrunque enim nostræ generationis principium semen, & sanguis est calidum, humidum,) per siccitatem illam duplicem & præterea terream absumpta iam stat mole sua, & tanquam fixa manet nostri corporis materia, cavitatumque latera amplius ob molliem non tam sunt in se inuicem decidua. Iam ossa ipsa nonnihil solida euadunt, & à vicinis partibus minus siccari habilibus aperte circumscripta dissident, quomodo figulinum opus vniuersum initio præ mollietate caducum est: sole autem & vento siccatum, euadit solidius: igne verò perfectè siccatum tum demum fit solidissimum, sic ossa in nobis prima ætate velut cerea per nutritionem augentur: iustum autem assequuta incrementum: duritiem induunt lapideam, ac eam ipsam quotidie maiorem, & nulla hominis industria vitabilem. Quod siccitatis effectum in ossibus apparet magis, in cæteris tamen corporis nostri partibus ad portionem spectatur: in his quidè magis, in aliis minus pro varia principiorum natura & educationis.

Ne igitur cassa sit actio calidi, aut saltem parum firma in subsidium addita est siccitas, quam non parum adiuuat maxima terræ cuique corpori misce magis, minus siccitas, de qua suo loco post nobis agetur.

Eandem comodandi rationem ignis leuitas, tenuitas, raritas, splendor, perspicuitas sustinent. Hisque qualitatibus adiutricibus fit & caliditate omnium efficacissima, ut ignis exigua portione vires mutandi habeat omnium maximas, terra contra etiam maxima portione minimas, ut interim actionem præcipuam quæ à tota fit substantia omittam. His ergo qualitatibus leuitate, tenuitate, raritate, splendore, perspicuitate fit, ut ipse ignis infernus, & multò magis æthereus iste ac internus in omnem corporis mutandi partem promptius

*Initio.
lib. sani.
tuenda.*

IN HIPPOCRATIS ELEMENTA.

penetret, easque quantumvis exiguas, profundas, densas, pervadat, & pro sua natura afficiat, mutetque: & si datur, similes sibi reddat, hoc est, summè calidas siccas, leuissimas, tenuissimas, rarissimas, spléndidas, perspicuas maximè, hoc est, igne, vel igneum, vel ignitum corpus efficiat. Ne verò omnia sint ignis propter eximiã ipsius ad mutandum promptitudinẽ & vehementiã, cõtraria aliorum elementorum natura repugnat. Nam elementis ut agentibus reliquis scopus est passum quo ad eius fieri potest, simile sibi reddere, nec prius ab agendo desistere, quàm vicerint, si vinci potest. Ut ergo ignis dum in alia agit elementa, ea ipsa vincere conatur: si cetera elementa igni resistetia in ipsum agunt, ipsumque si prepollent, vincunt, modò tota substantia & qualitatibus non nihil cognata sint. Porro tenuitas, quia calorem ignis summum sequitur, estque illius effectum, ob id in igni summa est, ut summa à raritate summa leuitas. Nam frigidum nullum quia frigidum est, tenue est. Acetum enim, & succus corticis viridis nucum quamvis frigida sint, & ob id phlegmonarum incipientium remedia, sintque eadem etiam tenuia: quæ tamè illis inest tenuitas, quandam in utroque substantiam igni tenuatam sequitur. Sunt enim hæc ut alia pleraque substantiis duabus contrariis, & inde ortis facultatibus etiam contrariis constituta. Quam rem indicat sapor, acetum quidem non solum acidum, idemque frigidum, sed etiam acer & is calidus: corticis verò nucis multum amarus substantia terreã igneo calore multum tenuatam sequutus, quo per macerationem in aqua dulci identidem mutata dissipato cortex ipse manet *αῖον*, hoc est, qualitatis expers ac insipidus, proindeque idoneus ad saporem quemvis suscipiendum, quod de cucurbita & tubere Gal. quoque pronunciauit.

Li. 1. simplicium ca. 22. & li. 6. Symp. Tenuis duplex. Propterea nux viridis ante condituram qualitate amara per macerationem, ut dixi exiit. Aer autem flante borea tenuior, quia ob frigiditatem vaporibus non crassescit ut autem austrinis flatibus. Tenuitas autem hæc facit, ut ignis & ignea promptè in partes minimas separentur, & nisi sint dura, & magna in omnem corporis partem promptè permeent.

Rarum abusivè, & per metaphoram quod laxum est ac solutum, ut ignis, aer. Propriè verò quod poros & meatus habet multos & magnos, ut pumex, spongia. Contra den-

sum propriè quidè quod nullis aut paruis est meatibus, ut buxum, ebum, abusuè autem quod est coactum, compactum, solidum, ut aqua, terra.

Vtraque autè raritas leuitatè habet adiuncta: sed longè maiorè impropiè dicta raritas, quin & propriè rarum ob id leue est, quòd suis illis poris, vel ignè, vel aërem corpora rara, & ob id leuia cōtinet: quorū loco si aqua aut terra poros impleat. (Vacuæ enim esse omnino non possunt) quanquam rara quoq; tunc meritò dicerētur (cū poros & meatus habeāt multos & magnos) tamè tantū abesset ut pro raritatis ratione essent leuia, ut etiā omnino graua essent. Sic etiā dēsa hæc sunt graua, & quibus infederant grauitatè suam impertiuntur pro multitudinis ratione, maiorem densiora, minorem minùs densa.

Hac tenuitate summa & raritate summa, & inde orta leuitate summa præditus ignis, ac multò magis iste ignis æthereus, etiā minimas partes alterādi corporis (ut dixi) attingit quātumuis abditas, in quas actionē suam non explicarat, si pro tenuitate, raritate, leuitate crassitiem, densitatem, grauitatem terreā sortiretur.

Calorè ignis vtriusque præterea iuuāt dictæ qualitates, ut si quò abierint segregata corpora ab igni pulsa, eò ignis flamma his qualitatibus adiuta comitetur; eaq; omnino permutet, quæ tamè semimutata fortassè manerēt. Neque enim cerebro satis fuit, ut in hanc partē eius substantia sit à calore insito secreta, nisi etiā tenuitate, leuitate, raritate, ut idē de fulgore, & perspicuitate pollicear, omnem cerebri partē penitissimè ad actiones suas comparasset, ut in eo nihil redundet, desideretūque nihil. Qua in re opera naturæ artificū etiā præstantissimorū, ut Phidiaz, Polycleti opera longè antecellunt, cū hæc tantū foris superficie sunt bene expolita, intus verò moles quædā terrea rudis ac impolita.

Cū naturæ opera maiorè multò intus partiū omnium dignitatem, admirabilēque non modò temperaturam, sed conformationem quoque ostentent.

Causæ ergo sint qualitates dictæ nō solū melioris ipsius ignis vtriusque actionis: sed etiā ignem, ipsiusq; facultates omnes, ac essentiam conseruant. Facile enim ignis

IN HIPPOCRATIS ELEMENTA.

utrumque marcesceret, ac tandem extingueretur, nisi qualitatū harum beneficio promptē in passum se ipse quaqua-
 uersum insinuarēt: quæ res ad permutandi pasci siue ignis
 gignendi aut nutriendi celeritatē magni est momenti. Ca-
 lor quoque noster quāquā essentia est crassiore quā igneus,
 substantiæ tamen totius proprietate & dictis qualitatibus
 paucis horis id perficit, quod nunquā ignis vel inceperit.
 Ex cibo quouis mox chylus, ex chylo sanguis, ex sanguine
 instauratus singularū corporis partium fluor, id apertē de-
 monstrant. Neque minus caloris huius custodiā qualitates
 hæ operantur, cum harum ope pabulam sibi cōtinenter ex
 sanguine sibi molitur, & qui singulis in partib⁹ est insitus,
 ex harum alimento aut si desit, humido substantifico. Te-
 nuitas, raritas, leuitas in igni cum tam sint ætuoſæ quali-
 tates, an in eodem fulgor & perspicuitas sint oriſæ? At
 frustra est à natura factum nihil. Expendamus itaque quā
 igni utrique commoditatem afferant: quanquam ut igni
 externo manifestius insunt & luci ipsi, ita in eo magis ef-
 fectus illarum apparebunt: etenim in igni interno etiam
 insignius inesse cogitatione facilē assequemur, sed & sen-
 su ipso, ut postea probabimus.

Gal. aph. Fulgores terrifici quando micat ignibus æther, ut poë-
 ta inquit, lux flammæ, solis, lunæ cæterorumque astrorum,
 quàm repente in medium aërem, & etiam aquam, vitrum,
 diaphanea reliqua se extendant longissimè, experientia
 quotidiana abūde persuadet. Quodque corporibus in que
 hæ agunt splendorem quoque imprimunt, ostendunt fru-
 ctus præsertim, qua parte solem excipiunt, ostendunt etiā
 alia plurima à flamma ipsa illustrata, & splendida reddita:
 sed caloris interni fulgor vel puero perspicuus est in co-
 lore corporis sanè florido, & bene habito, vegeto, ac ni-
 tente, apparet quoque in sanguine, bilē flaua, atque adeo
 atra, quæ ex adustione nigredinem habet relucentem.
 Apparet omniū maximè in oculis quos si in tenebris vel
 minimum confricaueris cernas ex eo igneas quasdam scin-
 tillas confertim effulgere & foras erumpere. (Visio enim
 ignis Platoni in Timæo & sensorium videndi tenuiss.
 Gal lib. 4. loc. Aphro. cap. 2. Aristoteli autem aqueum cap.
 2. libro de sensu) aliam scintillarum à percussu causam

affert Aphr. proble. 58. sect. primæ. In luce quoque splendida percussus oculus eadem visa efficit. Huic enim spiritui à calore insito splendor inest, cuius & raritatis, leuitatis, tenuitatis beneficio per nervos etiam momento ad imos vsque pedes conuolat, ac in cerebrum, si cogitur, reuolat.

Sic aërem perspicuum & planè purum lux solis, lunæ, facis, ac splendor de repente permeat: crassum verò & nebulosum aërem, aut vapore crasso victum, minima parte sui peruadit, id quod nobis liquidò apparet, dum later obscura condita nube dies, ac per caliginem, & in partis stupore. Neque solum alteri est magis permeabile corpus perspicuum, sed ipsum quoque magis est penetrabile: aqua enim minùs transparens quàm aër, tardius alia corpora penetrat, & tam aër quàm aqua quo purior, & ob id transparentior fuerit, eò celerius corpora alia penetrat: quo obscurior & opacior, eò tardius.

Haftenus satis explicasse mihi videor actionem ignis primariam à calore eius summo perfici: meliorem tamen fieri: & etiam conseruari qualitatibus aliis, ipsi etiam insitis, siccitates tenuitate, raritate, leuitate, fulgore, perspicuitate. Restat demonstrandū id sine quo ignis non agat. Est autem non ei proprium, sed elementis cæteris atque etiam omnibus quæ agunt aliquid commune. Id verò est ipsius agentis seu caloris ignei quantitas, & robur, corporis quoque afficiendi, ab igni præparatio, agentis passuri quoque corporis aut contactus, aut idonea saltem vicina. Medium item ad agentis robur deducendum accommodum & liberum: postremò tempus, nisi enim agens passo fuerit quantitate & robore potentius, actio non fiet, cum ab æquali proportionem actio, & victoria non fiat. Quamuis enim caliditas sit qualitatū omnium ad agendum efficacissima, tamen quantitatem quandam ad vincendum requirit, cum ignis scintilla lignum crassum vix vnquam vsserit. Neque putes oportere passo agens mensura, aut pondere, aut mole semper præpollere, satis enim tantam esse eius quantitatem quæ cum hoc robore passum vincere possit. Nam ignis parua portione vires habet maximas.

IN HIPPOCRATIS ELEMENTIS.

Robur autē agentis est ipsi non à quantitate sola, sed à vi & facultate quadam agendi insita vel acquisita, etiā, sine quātitate, vt milites multos, sed ignauos, stolidos imperitos, quanquā robustissimos, à paucis strenuis, sagacibus, exercitatis, etiā strigosis vinci sæpe videmus. Quædā enim parua quātitate vires habēte transmutādi maximas, vt spuma canis rabidi, semen in muliere corruptū, aura illa virulenta in epilepticis quibusdā, venena plurima, aqua vini sæpissimè destillata chæmystarum (si fiat) elixir.

Passuri corporis præparatio quantā vim ad agentis virtutiā habeat, ostendit morborū generatio in paratis tantum, humorū iam expelli præparatorū facilis vacuatio, alimentorū sole, igni & aliis præparatorū facilis in ventriculo coctio, lignorum siccatorum, pingui aliquo illitorū, in minima sectorum facilis vstio. Quid verbis opus est? nihil sub cœlo fit sine hac afficiendi corporis præparatione, si enim sit rebelle, affici contumax, nihil aut minimū patietur: & fortasse plūs agat quàm patiatur: quomodo qui manu lapidem cædit, & caput alicuius durum, plūs se ipse lædit quàm percussum lædat.

Cum agens finitarum sit viriū, in quantum vis longinqua non aget, aut tam imbecilliter, vt opus sensum fugiat. Cumq; vis agēs per interualla delata semper magis elanguescat, & quò magis procedit, eò sit imbecillior, quò propior est corpori ipsum producēti, eò valētior inde requiritur agētis & pāssi propinquitās: quæ illi ad agendū, huic ad patiendū maximè sit idonea, vt ignis in propinqua & contigua valentissimè agit longè dissitane calefacit quidem: lapis iactus propinqua valenter contundit, longinqua vix afficit.

Medium agentis vim deducens liberum. Nam contactus omnino per medium aliquod perficitur, vt docet Arist. lib. de anima, vt visio non fiat nisi aer sit luminosus, neque lapis hunc quem appetis aut percutiet, si alius intercefferit, vel corpus aliquod validū opposuerit. In aliis medium, id est, breuius, in aliis longius. Est quando id medium vires agentis intēdit aut remittit, vt calor ignis per aquam agit blandiūs, per cineres valentiūs, per arenam quoque valentiūs, per puluerem scorix valentissimè. Et
ignis

ignis quem Græcum vocamus, ignis item fulminis vrit se-
uius quàm nostras, vt ille etiam in aqua vrat, hic vinum,
gladium consumat: cum ignis tantum sit, sed intentione
diuersus ob alimēti (opinor) familiaris copiam, vt in oleo,
terebinthina, melle, & similibus incensis apparet. Contra
ex lapide amianto ellychnium oleo affuso flammam nu-
trit, sed ipsam immortale manet ignibus inuictum, vel
totius naturæ proprietate, vel quòd substantificum eius
humidum igni non est habile depasci. Id quod declarant
mantilia eo ceu lino neta & texta: quæ dum sorduerunt i-
gni purgantur nullo prorsus incommodo. Tempus deni-
que omni agenti est penitus necessariū, cum nihil in in-
stanti fiat, sed tempore ad agendum egeat, id quod tam
est manifestum, vt probatione non egeat.

Hæc in igni fusiū sum prosequutus, quòd is sit maxi-
mè omnium actiuus, & efficacissimus: deinde quòd hæc
in igni cognita nullam requirant declarationem nouam
in aëre (cum hic quoque sit calidus, tenuis, rarus, levis, splē-
didus, perspicuus) & hæc atque alias causas, sine quibus
non agant, habeant easdem cum igni. Ad hæc si contrario-
rum eadem est disciplina, aqua autem igni est contraria
tota sua substantia, & qualitatibus propè omnibus, terra
quoque quatenus crassa, densa, grauis, opaca, igni & aëri
contraria, non erit difficile, quæ de igni dicta sunt cæte-
ris applicare: vt præterea mihi oratione longa non sit v-
tendum. Paucis igitur eadem methodum in aëre exercea-
mus, cuius vt ignis & reliquorum elementorum à natura
ipsa scopus est missionis varietas ad generationem, & cor-
ruptionem necessaria. Primaria igitur aëris actio quæren-
da est, vt in igni, sumendaque ex qualitatis in eo summæ
actione. Ea autem qualitas quæ sit etiam doctorum sen-
tentiis ambigitur, quidam enim aëri summam humidita-
tem, aquæ summam frigiditatem tribuunt: alij contrà, fri-
giditatem summam aëri, aquæ summam humiditatem lar-
giuntur. Quin & Gal. & Aristoteles nunc hos, nunc illos
sequuntur.

Nam aqua supra quod refrigerat omnium est humi-
dissima. Nil enim est aqua humidius, lib. 1. simpli. cap. 39.
in fine.

IN HIPPI. ELEMENT.

Aqua siue feruens vt exurat, siue refrigerata maximè, humectandi facultatem nunquam, vt consentaneum est, deponit. lib. 1. simpl. cap. 8. ad finem. Humidissima quoque aqua Galeno statuitur lib. de natura humana commentario in textum. Nam vt annus, vt Aristoteli lib. 4. meteororum cap. 4. Aer verò humidissimus Galeno dicitur commentario in textum, de natura humana. Cùm igitur natura. & Arist. lib. 2. de generatione cap. 3. & alibi passim.

Quæ igitur est in aere, & aqua summa qualitas nondum planè constat, & ea nunc esse in aere toto non vna videtur, sed in medio frigiditas, in summo caliditas quædam ignea, in imo multum varia pro ventorum, regionum, & anni partium natura, tamen ferè qua tangit aquam humiditas, qua terram non humectatam siccitas. Hinc aquosis locis aerem semper humidiores experimur, arenosis & lapidiosis sicciores. Ad hæc infimus hic & nobis circumfusus aer nos modò calefacit, modò refrigerat, modò humectat, modò siccatur pro varia (vt dixi) regionum, partium anni, & præsentis status temperatura. Eum verò qui est igni proximus, ignis naturam sequi verisimile est. Medius quamquam frigidissimus sit, in omnem tamen excessum alterabilis videtur, cùm & frigiditatem illam summis aestibus intendi aliis temporibus minimè scribat Aristot. ca. 12. lib. 1. meteororum. Frigidissimum autem demonstrant mixta imperfecta in eo concretionem genita, nubes, nix, grando, pluuia, quodque omnia coagulabilia atque ipsam aquam vbi ambiens aer vbi medio similis euasit statu aquilonio congelet, non aqua aerem. Eò autem frigiditatis aer medius peruenisse videtur non ex sua natura, sed ex accidenti. Vaporibus scilicet ex aqua in eum illatis initio, qui densatus in eo tum etiam minus calido quàm sit summus igni vicinus, & quàm imus radorum reflexu calfactus, aquæ frigiditatem natiuam repetiuit, ac pro sua qualitate illa aerem medium iam frigidum effecit, vt vaporibus in cerebrum elatis & in eo densatis, cerebrum tandè euadit pituitosum, & frigidum, cùm ipsum, vti partes spermaticæ aliæ licet initio calidæ sint, tamen quia exanguis, frigidæ euadunt.

Alij aerem medium natura non ex accidenti frigidissi-

mum esse hinc colligunt. quòd si quid purorum, & mistio- *Arist. ca.*
 nis expertum est elementorum, in ea ipsius esse parte quæ *3 li. 2. de*
 à mutationibus continuis est remotissima, sit verisimile, *generat.*
 ut in conuexo ignis, media aeris sphaera, & ad polos aerè, *ignem in*
 terram in centro. Ad quod aquæ vergentes in venis terræ *summo,*
 ipsius etiam elementares magis fuerint. Cæteræ elemen- *terram in*
 torum partes elementa non sunt, sed singulæ ex elemen- *centro pu*
 tis conflatae, quapropter & nutriunt terra, aqua, aer, & py- *riorem, ac*
 raustas ignis: nutrire autè non possunt, nisi ei quod deflu- *rem verò*
 xit simile substituunt: at id elementis quatuor constabat: er- *et aqua*
 go & quæ animal nutritura est elementi pars, elementis *in pura*
 quatuor constat ob tam multas iam inde ab orbe condito *magis ele-*
 elementorum alterationes mutuasque in se transmutatio- *menta.*
 nes. Quandoquidem quæ elementa sibi sunt contigua, qua
 se parte attingunt, nullius elementi alterius interuentu in
 se continenter mutuo trāscunt, ob symbolū & consensum
 substantiæ totius, & qualitātū tū primarū, tū aliarū primas
 cōsequētū. Quæ cōsensum quò maiore habet, eò promp- *Gal. li. de*
 tior fit mutua corū transmutatio: sic aer summus & ignis i- *nat. homi*
 mus tota natura sibi proxima in se facile trāfire videtur, ut *nis.*
 aer nos ambiēs facile fit flāma, quæ in aerē de repente re-
 deat. Sic aer imus & nos ambiēs, & aqua summa, aqua ima,
 & terra sub hac sūma, sed hoc discrimine: q̄ q̄ ex elemētis
 ob essentiæ tenuitatē & qualitātū energiam mutari aptis-
 simis fit transmutatio, illa celerrimè, & nullius interuentu
 perficitur: quòd non solum à tota substantia secum fami-
 liari, sed etiam qualitatibus valentissimis fiat, ut ignis &
 aeris summi mutuam alterationem esse promptissimam
 est verisimile, quia multum cognata sunt hæc duo & po-
 tentibus qualitatibus prædita: ambo enim leuia, rara, te-
 nuia, splendida, perspicua, & tota natura cognata, calorē-
 que & siccitate sibi proxima, ut intensus parum his qualita-
 tibus substantiam alterātibus, mox ignis ex aere illo sum-
 mo fiat: remissis, ex igni imo aer, quod aer nos ambiens
 demonstrat, hic enim & aerea omnia in ignem promptè
 transir.

Contrà verò elementa ob essentiæ crassitiem mu- *Lib. 3. tē-*
 tari inepta, præsertim à qualitatibus minimum efficacibus *peramen.*
 in se tardius trāscunt, fereque alterius mediæ mutatio-

IN HIPPOCRATIS ELEMENTA.

nis interuentu, vt aër nos ambiens in aquam, & aqua in aërem non tranſit primò, ſed per vaporem in quem aër craſſatus abit. Hic verò vapor craſſatus magis fit aqua, quæ tenuata fit vapor, qui tenuatus magis in aërem tranſit, quod caligo & nebula vapor vtræque oſtendit: nam tenuata magis in aërem vanefcit, craſſata fit pluuia. Per tenuationem verò reliquas aëris qualitates intellige, & aquæ qualitates alias per craſſationem. Nam aqua non modò tenuata, ſed leuior, rarior, perſpicua magis: ſed tota ſua ſubſtantia mutata fit vapor, & hic iterum omnes aëris qualitates & ſubſtantiam adeptus fit aër. contraque aër naturæ ſua tota & inſitis qualitatibus deſcriptus fit vapor: idem autem quæ ſubſtantia aſſumpta ſimul cum qualitatibus omnibus fit aqua. Aër igitur per vaporem in aquam tranſit, & aqua

Ca. 8. lib. 1. ſimpl. per vaporem in aërem remigrat. Vapor enim cum humor fit tenuatus naturæ eſt mediæ inter aërem & aquam, opinor quòd ea duo elementa mox in ſe tranſire nequeant.

ob naturarum varietatem, quomodo alimenta nobis familiaria, lac, vinum, caro, mox corpus alunt quæ magis ſunt à nobis aliena, vt brutorum paſcua, multis in mediis egent antè tranſmutationibus quàm nos nutrire poſſint. Nam aër tenuis, leuis, rarus, aqua craſſa, grauis, deſa, perſpicuitate & ſplendore tamen communicant duo hæc elementa, & præter hæc ignis. Sed hæc qualitates ſine aliis ſunt ad tranſmutandum maximè imbecillæ: Faciliusque terra in ignem tranſierit quàm aqua, igni tota natura & primis duabus qualitatibus contraria. Terra autem ſiccitate igni cognata eſt, quò fit vt terrea lignorum ſiccorum portio promptè in carbonem tranſeat ignis ſpeciem. Aqua verò prius in vaporem, inde in aërem abeat oportet, quàm familiare ignis alimentum efficiatur. Ad hanc mutationis aëris & aquæ tarditatem facit plurimum qualitatum mutationem hanc facturarum ad agendum imbecillitas, non ſubſtantiæ ſolius mutandæ contumacitas. Nam à frigido fit aëris in vaporem, & vaporis in aquam mutatio adiuvante grauitate, craſſitie, denſitate: à calido autem imbecillo aquæ in vaporem, & inde in aërem mutatio adiuvante pauca vtrouique leuitate, raritate, tenuitate, quæ qualitates magnæ eſſent neceſſariæ, ſi ab aqua in aërem ſine

*Lib. 3.
tempe.*

medio faciendus esset transitus: sic ex humore à calore imbecillo fiunt flatus in nobis, & aëre vaporosa quædam substantia à vehementi non fit nisi materia sit flatulenta. Gal. lib. 6. de causis Symptomatum. Multum igitur momenti habet ad transmutationis celeritatem substantiarum societas, similitudo & familiaritas, quæ tamen per se mutare non sufficit sine qualitatibus primis præsertim, sed etiam aliis mutandam materiam præparantibus toti substantię omnium maximè mutanti, imò quæ sola verè transmutat qualitates, verò ipsius sunt instrumenta, ut plenius docui initio libri de facultatibus naturalibus.

Aërem igitur natura frigidissimū esse, sed variè à causis variis alterabilem, quæ prius dixi satis illorum sententia demonstrant. Quibus addas licet non solum aërē medium, quia nihil aut minimum alterationibus mutatur puriorem & elementarem magis esse, & tamen frigidissimū: sed cum quoque qui ad polos propinquat eandem servare naturam. Cum enim sol & homo hominem, sol & planta plantam gignat, tanquam potētissimus in generationem & corruptionem planeta, is autem quam maximè illustrat aëris partem, ut quæ inter tropicos spargitur, sed etiam quæ inter circulos arcticum & antarcticum, tamen quæ aëris pars his circulis concludi intelligitur, cum solem aut non sentiat mensibus circirer sex, aut obtusè propter multam obliquitatem reliquo propè tempore sentiat, sub his aër elementari proximus fuerit. At is est, ut in medio sui frigidissimus, quod ostendit mare sub eo glaciale: ut etiam nunc aëris elementi, & eiusdem frigidissimi multum super sit, quantum scilicet à sole non calefit, nec miscetur rebus generandis: ut si in terra & in aëre illi respondente animo fingis circulos arcticum & antarcticum, & à circulo arctico terræ ad circulum eiusdem antarcticum lineas deorsum curvas, vel in polos rectas duci imagineris, quæ circumscribant aëris nobis circumfusi, à sole illustrati & misti partem semper quidem æqualem (nisi aliquid impediat) nunc tamen versus arcticum auctam, cum scilicet sol ad cancerum propinquat, nunc ad antarcticum, quando sol ad capricornum propius accedit: deinde etiam à circulo arctico aëris ad circulum antarcticum eiusdem lineas si-

IN HIPPOCRATIS ELEMENTA.

miles, sed ter curvas duci animo concipias, ut primum velut semicirculo versus circulum terræ arcticum deorsum dorso pergat, cui dum mediocriter propinquabit sursum reflectatur, quæ prius figura linearum in terra à circulis sunt dictæ, sed inæquali, ut in harum duarum linearum medio conclusa aeris regio, media è regione solis sit tenuior, quò magis à sole recedit, sit crassior, deinde perducatur linea ad circulum aeris antarcticum, ut quantum aeris inter lineas à circulis terreis, & aeris ductas intersit, totum id sit elementare magis & frigidissimum, quæ magna eius est portio, maior tamen multò quæ à sole miscetur. Nec ea tamen omnis fuerit etiam mistionis expers, sed ea tantum quæ vim solis non sentit. Quid quod nubibus, nocte, hyeme tantum ad suam naturam reuerti videtur aer, nulla foris corrogata qualitate, sed omiſsa solis calfactione, est autem tunc frigidus. Cur autem quæ sub sole regio aeris media iacet, sit frigidissima, partim prius à nobis dictum est, partim ab Aristotele. Non esse verò humidissimū hoc est omnium maximè humiditatem aerem, sed aquam hinc docere conantur. Corpora omnia etiam inanimata immodicè sicca nos aqua, & aquosis corporibus mistis humida reddimus, non autem aere & corporibus aereis, nisi aliunde humiditatis. Oleum enim humidat non aerea, sed aquosa sua excrementosaque substantia, quam ut succi cæteri immistam continet, eamque congelabilem, quæ ab olei nativo calore consumpta, oleum, ut aer & aerea, alia à frigore & gelu crassescunt tantum, non congelantur. Ad hæc, summa in quoque elemento qualitas nulla ratione (a-
iunt) tolli potest, multò minùs in contrariam mutari. Ignis enim summa caliditas igne manente nulla ratione aboleri potest, multò minùs ignis fiat frigidus. Eodem prorsus modo quæ terræ inest siccitas manente terra non tollitur, nec etiam quæ aquæ inest summa humiditas tollitur. Illa enim simplex quantumvis calfacta semper humidat per se, per accidens verò humorem vi accitij caloris tenuatum è corpore foras euocat ac siccatur. Huc pertinet quòd nunquam eò frigiditatis aqua venit ex se, ut alia congelet, cum aer interdum tam frigidus euadat, quando videlicet motus facit boream, ut omnia cogat

*Gal. lib.
simp. c. 8.*

*Ventus
est aer mo-
tus Hip-
lib. de fla-
tibus, ali-
ter Aris.*

in glaciem durétque. Quanquam id frigus imo aeri ex locis sub polo glaciali ob solis recessum accidere possit. Potest aer quoque hic elementaris magis statui.

Fuerit igitur potius illis autoribus aer natura frigidissimus, aqua humidissima, id est, omnium maxime humectans, & qua nihil est humidius, ut lib. 1. simplic. capit. 30. Aer autem calidus & incongelabilis, ut Aristoteli dicitur, fuerit summus, & per æstatem imus, interdum & medius, alicubi frigus remittit, seu caloris quidpiam suscipit per æstus alicubi, hoc est, penitioris eius parte frigus intendit, ut Arist. lib. 1. meteororum cap. 12.

Si verò humidū id appellemus cū Aristotele, quod suū terminū suāmq; superficiē extimam ægerrimè per se retinet, alienū verò terminū seu corporis alterius cōtinentis figurā suscipit, ut siccum illi contrariū, aer hoc modo fuerit humidissimus. Hæc enim passio aeri magis inest quàm aquæ. Nā aer corporibus aliis quantumvis mollibus cedit, nullāmq; figuram ex se vel momento retinet. Vacuato enim vase aliquo aer mox subiens eius vasis figuram suscipit, suā exuit, & vesicam aeris plenam in quā volēs, figurā promptius mutaueris quā aquā repletā, & flatu quātumvis leui aeris figuram mutas, siue ventriculū implet siue vesicam, figuram igitur alterius cuiusvis corporis etiam aquæ aer ipse celeriter admittit. Id etiā declarat motus animalis per aerem multò celerior quàm eiusdem per aquā. Nā celerius per aerē quàm per aquā volat anas, delphinus se iaculatur, & quò aer purior & tenuior & leuior, & rarior, eò celerior per eū fit volatus: quò crassior est aer, eò tardius per eū volatur, ut aquā quoq; quò tenuior est ac leuior, eò per illam promptius nauigatur quàm per contrariam.

Quod etiam docet lacus asphaltites in quo propter aquæ bituminosæ crassitiē, animal mergi non potest, multò minus natare. Crassities enim aquæ ut marinæ ad sustinendum naues grauissimas, pisces cetodes, quātum est apta, tantum ad penetrandum est inepta.

Nec absurdū tibi debet videri aerem nūc frigidissimū, & aquā humidissimā dici diuersis scilicet rationibus & significatis humidi. Nam aer humidissimus fuerit, quòd terminum alienum promptè admittit, suam verò figuram &

IN HIPPOCRATIS ELEMENTA.

Aristo. lib. 4. meteor. cap. 1. & 4. superficiem ægrè retinet: aqua autem humidissima, quia summè humectat, imo etiam quia quòd in misto (ad Aristoteles humidi & aliarum primarum qualitatum definitionem refert) alienum terminum omnium facillimè admittit, suum ægerrimè retinet: cum terminata corpora sine terra & aqua non consistant, aëris verò humiditas non

est mistorum terminationi & contemperationi vsquequaque accommoda, per se verò est facillimè terminabilis, ut exempla priora ostendunt. Potest etiam aër humidissimus dici humiditate vnctuosa, in ipso propter tenuitatem & raritatem obscura: aperta verò in aëreis, ut oleo, adipe, humido substantifico, quòd incongelabile est: quia aqueum non est, sed aëreum, pinguelentum, ut docet Aristoteles lib. de long. & breuit. vitæ. Imo nō frigidus natura & modicè humidus est aër, ut illi persuadere conati sunt rationibus nō ita probabilibus, & quas absurdissima plurima, quæ recensere longum esset, consequuntur: sed verè est natura humidissimus, & modicè calidus. Id quod priusquam probem, paucis illorum rationes mihi diluendæ sunt.

Primo loco quòd scribunt aëris totius qualitatem nunc vnā non esse, fatemur, cum & Aristoteles capit. 3. lib. 2. de generatione, aërem & aquam impuriora esse elementa, ignem & terram puriora recipiat. Neque agimus de apparen- te variis anni partibus aëris temperatura, sed de natura & insita.

Quod secundo loco afferunt, aërem elementum in media ipsius sphaera maximè inueniri, id cum Aristotele, nec in aëre, nec in aqua recipimus, in igni & terra verum est. Nam in media regione cum mista imperfecta gignantur, & interdum animalia, & monstrosa quædam, quæ Iupiter pluuisse dicitur, quomodo igitur ea pars pura erit & non potius summa?

Tertio loco quòd subiiciunt summā cuiusque elementi qualitatem perpetuam esse, non magis ipsorum sententiam tuetur quā demolitur. Nam et si donemus qualitatem cuiusque elementi summā in ipso esse perpetuam, id aërem frigidissimum non conuincit: cum media ipsa regio sit alterabilis, ut etiam Aristoteli visum est docenti mediam regionem æstibus frigidiorē, quam frigoribus.

In qua si ranas & alia quædam mista perfecta gigni recipimus, per æstus ac plueret etiam, calor aliquis vicinas mediarum partes occuparet, fueritque tunc frigida, quomodo ouum in aquam feruentem iniectum ambitu coquitur quidem, intus verò crudum manet: & panis traditus igni valido, ut si assatur intus humescit magis protrusa intro parte humiditatis superficialiæ.

Quarto loco quòd aqua nunquam tam frigida, ut congelet: aer autem borealis omnia condescere habilia congelat, id ex frigiditatis intensione sola non accidit, sed essentia tenuitate & crassitie: aer enim frigidus ob essentia tenuitatem facit frigus penetrabile magis, & aquam ceteraque gelabilia etiam penitissimè congelat: aqua autem frigida & frigore & essentia crassitie sibi viam præcludit, ut ne minimum quidem intro penetret. Quin & aqua calfacta in aëre etiam æstiuo & meridiano deposita frigiditatem recipiet, velut nativam multò maiorem quàm quæ ab aëre, ex quo patet eam natura esse frigidiorè aëre, ad hæc si aer esset frigidus, tria elementa essent frigida, vnicum & à nobis remotum calidum, & caliditas in nullo elemento esset remissa, cū singulæ aliæ in aliquo sint elemento remissæ, ut singulæ summar. Sed de his plus satis, nunc aërem natura humidissimum, cum Aristotele probemus, hoc est etiam maximè humectantem. Nam aer & intimos lapides citò ac penitissimè humectat, si pluuius est. Humiditate tamen parum diu ob tenuitatem duratura, aëria verò pinguis, ut adeps, oleum etiam diu humectant: cū aqua, nec citò, nec diu, nec penitus humectet. Quod si aërem pluuium ab aqua sibi mista nō à se humectare dixeris, non negabis aërem vernum cum Hippocrate calidum humidum, & eundem mutationum à Sole & aliis magnarum maximè expertem. Nam neque friget, ut hybernus: neque calet, ut æstinus: sed velut in harum qualitatum medio est, neque siccus, ut æstius. Humectare autè multò magis quàm hybernus, hinc deprehendas, quòd germinationi, & animalium generationi est aptissimus: quæ duo sine larga humiditate non fiant, & largiore quàm seminis calor nativus, aut solis possit depasci. Si enim totam depasceretur calor alteruter, neque generatio fieret, neque per nu-

IN HIPPOCRATIS ELEMENTIS.

trititionem auctio. Aer igitur omnium penitissimè, & certissimè & potētissimè humectat calido adiutus, & tenuitate, leuitate, raritate, quibus qualitates cōtrariæ aquā penitus & potentius humectare prohibent. Quæ alia in hanc rem dici possunt, ex variis Aristotelis locis adscribere super se deo, ad secundam aeris qualitatem mihi transeundum est.

Aeris qualitas secunda eisdem saltē fuerit humiditas, quæ immodicam ab ipsius frigido concretione impedit, ob id per eā melior actio aeris fit à frigido, ut volūt, profecta. Partes enim corporis (inquiunt) tanquam lignum rigidum nolumus, præter ossa, sed molles & flexiles aeris humidi, & aquæ beneficio. Quāquam enim humida quædam magis concrefcere videntur, quia videlicet simul terrea sunt, tamen quæ omnino humida sunt terrenæ facis expertia frigore nō concrefcunt, ut vina tenuia, acetum, cum his aquæ loco paratum atramentum scriptorium, aquæ item igni distillatæ tardius cōcrefcunt his quæ aquæ vapore distillatæ sunt, & ambæ aqua dulci: quæ tantò crassior, tantò citius concrefcit. Quin & si aeri aquea humiditas accesserit, ut aquas tangenti, aut pluias & caliginem, multò magis corpora omnia etiam abditissima humectat quàm aqua ipsa, sed minus diu, quòd aeris tenuitas, raritas, leuitas, splendor, perspicuitas aquam penitus in alia conuehunt, in quæ aqua per se ob crassitiam, grauitatem, densitatem, nunquam penetrarit, ut idoneum sit aquæ vehiculum aer, quomodo propter totius corporis caliditatem & siccitatem sitientibus vinum vel acetum ex aqua sumptum sitim celerissimè extinguit, cum acetū siccitate & paulo calore præsertim, si acre admodum est, per se auget, ut vinum calore, & ei proportionē respondentī siccitate, aqua verò quanquam frigida humidissima sitim illam extinguere sit idonea, tamen ob frigiditatem, cruditatem, crassitiam, densitatem, grauitatem diu in vetriculo, & hypochondriis moratur, neque in partes refrigeratione & humectatione egentes penetrare potest: cum frigiditate poros, & ora vasorum densante, viam sibi fere præcludat.

*Oxyra-
tū, id est,
posia.*

Paucum autem acetum præsertim album, vel aliter tenuē multæ aquæ mixtæ, tanta scilicet mensura, ut bibi citra molestiam possit, sitim illam celerissimè extinguit: &

paucum vinum etiam album, vel pallidum, vel rufum & fuluum aquæ, sed largiori mistum. Aqua enim aceti siccitatem, & si qua inest ob acrimoniam caliditas humiditate & frigidityte frangit, & vini similiter. Vinum verò & acetum essentia tenuitate aquam, ceu vehiculum quoddam in partes remotissimas celerrimè perferunt. Minus diu autem aer humectat quam aqua quòd eius humiditas, vt magis est per vias & corporum recessus ac poros meabilis, ita est dissipabilis magis. Aqua verò in eodem meatus ob crassitiem ægrius inferitur, ibi tamen consistit ac diutius retinetur, vt quæ vniuersim & citò nutriunt, vniuersim & citò vacuantur, quæ paulatim ac tardè nutriunt, paulatim & tardè à calore nostro dissipantur. Hippocrati in Aphorismis. Porro aerem natura humidissimū & modicè calidum faciliè deprehendes, cum mutationibus à solis accessu & recessu maximo vacat, vt vere ipso quando maximè est genitiuus aer, & prolificus maximè in toto plantarum genere: quanquam etiam tum humiditatem ex hyeme retinere calorem ab impendente æstate, & incipiente solis ad nos accessu causari aliquis possit.

Tenuitas, raritas, leuitas, splendor, perspicuitas in aere facultatem habent eandem quam in igne, sed tantò minorem quantò aeri insunt, hæ qualitates quàm igni imbecilliores. Insunt igitur vt melior aeris primaria fiat actio qualisqualis illa est, vt quæ aer & omnes eius qualitates conferuentur.

Per has enim aer agitabilis, purior & incorruptior euadit, vt enim vitium captant nō moueantur aquæ, sic aer cō ualle, domo, arca, loco alio conclusus corruptionē sui odore tetro prodit. Quæ putredo omnibus nō diffatis, nec vtilitatis, præsertim calidis, humidis, ferè austris flantibus, qualis est nos ambiens, & loco calido, humido conclusis.

Calor enim vbi paulò est auctior, putredinis est autor, vt pote iam rei ipsi præter naturam: humiditas verò illa plurima à calore nativo, non cohibita nec victa diffuit, & elementorum dissolutionem, seu putredinem accelerat.

Cætera quæ iam igni sunt dicta, sic ad eius actionem necessaria, vt sine his actio non fiat, eadem similiter in aere, aqua, terra, sunt expendenda agentis, scilicet quantitas, &

IN HIPPOCRATIS ELEMENTIS.

robore, passi dispositio, utriusque contactus, aut iuxta saltem propinquitas per quam agere, & pati queant medium, legitimum & liberum, & tempus. Quapropter in his sermone longo mihi utendum est nequaquam, sed ad reliqua duo elementa paucis explicanda transeundum.

Aqua omnino est hîsdem humidissima, quòd (ut ex Galeno afferunt) humectandi facultas ab ea sit inseparabilis, cum ea quantumvis calfacta, & refrigerata sit (modo non sit concreta) semper ex se humectat maximè. Ex se autem dicunt, quoniam feruens aqua, aut frigida multum nobis ingrato hoc utroque excessu feruoris & frigoris, cutem densat, & poros contrahit: sicque aquam aditu ad interiora prohibet. Quæ verò temperata est, & omnis alienæ qualitatis expers, illa semper humectat, siue potu sumatur, siue balneo corpori circundetur.

Aqua feruens dēfat Gal. lib. sanit. Hæc aquæ humiditas magnarum est illis virium in generatione, summam enim terræ siccitatem, & eam duplicem quæ ab igni proficiscitur, æris humiditate adiuta corrigit. Hæcque cum terra materiæ plurimum corpori tribuit, cuius continentia ferè sunt aquea simul & terrea, atque etiam contenta præter impetum facientia, seu spiritus quæ ærea magis & ignea sunt, ut igitur terra ex aqua tubacta sit lutum, habile ad formam quamvis suscipiendam, sic nostræ generationis primordia semen viri & mulieris, & sanguis maternus, ambo ex quatuor elementis composita: sed sanguis aqueus & terreus magis, semen verò quamvis initio æereum magis ac igneum est, dissipata non multò post horum elementorum magna vi & substantia, quæ ex illo fiunt partes, aquæ & terræ euadunt. Tales enim temperamento sunt omnes spermaticæ & albæ in nobis partes, hoc est frigidæ omnino, & quædam etiam subhumidæ, ut cerebrum, nervi sensifici, quibus aquæ plus inest quam aliis siccis: quæ sunt cerebellum, spinalis medulla, nervi molares, ossa, cartilagine, ligamenta, tendones, membranæ, idque magis & minus pro largiori terræ portione, nisi & siccitas ignea accesserit, vel statim initio, vel saltem ætatis cursu aut victu siccante.

Sed hi, non vident ex terra elemētari, quæ quouis adamante, Galeno durior censetur, & aqua lutum fieri non

posse cum aqua in hanc nunquam permearit: Aer autem proptè permearit, ut etiam lapides & metalla subeat, & ea etiam per gelu frangat, aut fragilia magis reddat.

Neque natiuam illam humectandi vim aer vnquam perdit, nisi adeò sit alteratus, ut aer propè iam esse desinat. Summis enim æstibus igneus est aer, non aer absolutè. Est igitur nunc aer humidif. quia celerrime humectat: aqua humidissima, quia maximè diu humectat.

Secunda aquæ qualitas iisdem est frigiditas, quæ tamen Aristoteli cap. 3. lib. 2. generation. est prima, homogenea & heterogenea ad multi compositionem congregans, sed non adeò ut cõgeler cum sit in aqua non summa ut in aëre. Huic tamen si interdum summæ proxima accedat ex frigore aëris aut terræ, tamen mitior sentitur quàm aëris frigiditas: siue quia ob aquæ crassitiem, & motum frigidi pigrum minùs intra corpora penetrat quàm aër. Hinc penetrabile frigus aëris magis quam aquæ suo contactu corpora nostra afficit.

Quòd si etiam detur maior aquæ quàm aëri inesse frigiditas, tamen quia humidissima esse aqua priùs est probata, minùs glaciari est habilis ab sua frigiditate, nisi quæ terrea multum est.

Hæc præterea frigiditas ignis summum calorem temperat, quomodo si Aristoteli credimus, cerebri frigiditas *id falsum* cordis caliditatem, facitque frigiditas aquæ & aliorum *probat.* cum calore iustam partium in calido, & frigido mitione, *libr. vso* quomodo humiditas siccitatem corrigendo humidi, & *partium.* sicci corpus quoddam medium efficit, cui scilicet esse tali *Gal. libr* conuenit ad edendam actionem suam, vel vsum præstandum: sed tamen frigiditas hæc quædam in nobis glaciari, ut pituitam frequenter in cerebro, adipem in omnibus corporis partibus nervosum genus. Huius enim substantia est à frigido concreta, ob id fotu aquæ calidæ dissoluitur. Quomodo quæ glacies multis iam annis loco aliquo cõcreta, manet cristalli modo, sit durissima & ægrè fusilis, ut & succinum septentrionali frigore valenter concretum, cum gummi pini Gallicæ facile solvatur: sic adeps in nobis nouus calore non ita multo liquatur & solvitur, vetus autem vehementi, ut per febres ardentes in quibus

IN HIPPI. ELEMENT.

urinae pingues, & deiectiones optimae inde apparent.

Splendor & perspicuitas in aqua vires habent easdem, quas in aere & igni, sed maxime imbecillas: quod in his leuitate, tenuitate, raritate, & in igni praeterea calore iuuentur ad penetrandum, in aqua frigiditate, crassitie, densitate, grauitate magis penetrare prohibentur. Tamen haec tres aquae, & terrae communes qualitates, uti tres oppositae igni, & aeri magnarum sunt virium, & ad missionem iustam necessarium, primum, ut substantiae plus sub mole parua contingerent: non contra, ut ignis, aer, rara (ut dixi) corpora. Aqua enim & terra misto solidis substantiae plus suppeditant, & grauitatem, quietemque praestant, seu plus materiae crassioris: ut contra, ignis & aer plus materiae tenuioris & spirituosae, à qua corpori leuitas, ad motiones proprietas. Quod aperte ostendunt tenera animalia moueri promptissima, & aptissima ob spirituum magis ethereorum copiam, praesertim ubi iam aliquantulum adoleuerint. Vtula vero sedere, quiescere appetunt, si mouentur propè inuita: nec celeriter etiam si velint possunt, quod aqua & terra iam magis dominantur, vnde & pituitosa sunt maxime in spatiis inanibus, sicca plurimum in solidis partibus. Quin & spiritus impetum facere consueti in his superant perpauci, & hi quadamtenus iam frigore concreti, pigri, mouere nos inepti, in aquosam, & terream naturam quantum spiritui datum est, inclinantes. Ut igitur, aqua, terra misto plus materiae largiri videntur, sic ignis & aer plus formae, aut saltem ex aqua & terram materiam informem, & ineptam ex se ad formam recipiendam velut poliunt, fingunt, formant, ad formamque suscipiendam omnium maxime apparant, & hac suscepta magis exercet agitatione perpetua.

Cui nisi aqua & terra crassitie, densitate, grauitate obfisterent, & ignem ac remque velut illigarent, ac nexu quodam missionis coercerent, haud dubie mistum parum diu esset elementis illis tenuibus, lenibus, raris, irrequieto motu consumendis, aut stationem suam deferentibus, & in locum natium reuolantibus. Ergo elementa haec duo contrariis duobus mista corpus quoddam grauis & leuis, densi & rari, medium efficiunt: quod à leuibus illis moue-

tur, à graubus interdum quiescit: vt si durable magis, commodante in id non parum somno, frigiditate & humiditate, horum elementorum conciliato, quem caliditas, & siccitas interrumpunt, vigiliasque ac insomnium inuehant.

Calore enim motum excitari ostēdunt viperæ sub æstu & homines vino, aut aliter calfacti: frigore verò quietem comparari testantur partes nobis frigore torpidæ, & viperæ aliaque animalia hyeme latentia, tuncque mortuis simillima. Grauius igitur & densa & crassa hæc elementa, contraria cohiberi inepta continent, vt corpus animam, & vasa vitrea densa aquam vini oleo chæmistarum, facili ob tenuitatem, raritatem, leuitatem exhalabilia.

*Ga. libro
loc. aff.*

Terra tanquam officina quædam, & fundamentum generationum ac naturæ subiectum materiam præbet omnium plurimam corporibus gignendis: quapropter etiam plurima corruptis superest. Ea omnium maximè siccatur ex sese, præsertim sicca est elementaris, & simplex. Eadem cum sit siccissima, etiam est omnium durissima, & quouis adamante durior.

*Gal. libro
de natu.
hominis.*

Eadem figuram ægrè suscipit, susceptam pertinacissimè retinet, vt aqua & aer, & ignis contrà. Quomodo qui discendi, & apprehendendi promptitudine pollent, memoria parum valent: contrà quibus discendi est difficultas, memoria sunt fidei.

Quæ res vsus est omnino maximi ad rerum diuturnitatem. Cum enim ignis, aer, aqua per se, & simul mista materiam rei præstent spargi facilem, extendi promptam, figurari, aptam, in quiduis sequacem, quibusuis lineamentis ductilem, sed celerrimè eluibilem figuram, & maximè caducam ac euanidam, nisi horum subsidio terra à summo rerum omnium opifice superaddita esset, quæ vt per se ob siccitatem, & natam inde duritiem ægrè figuratur: ita aliis elementis omnium tamen maximè aqua dum emollitur, idque mediocriter, temperaturam quandam efficit, mediam humidissimi ac siccissimi, vt in luto apparet. In qua quidem temperatura quantum ex aqua accedit mollitiei, tantum ex terra duritiei: & quantum aqua rem figurari aptam efficit, tantum terra fingi ine-

IN HIPPI. ELEMENT.

ptam: & quantum terræ figura est durabilis, tantum aquæ est euanida. Sed tamen ipso formationis initio plus humidorum elementorum, ut antè docui, est immixtum ad formationem singularum corporis partium faciliore, quæ ne dilabatur prospectum est per contenta, & impetum facientia, & succedentem ætatis processu siccatione. Quomodo enim nec figulus formata vasa mox igni coquit ne rumpantur, sed antè paulatim vento, & sole siccant, sic rerum opifex nostri corporis materiam initio statim siccari noluit, sed paulatim ne immortales essemus, si nunquam siccaretur. Id igitur ad mediocrem rerum durationem factum est, cum perpetuæ esse nequeant.

Tradunt igitur elementa operas mutuas, & se inuicem adiuvant. Nam terra aquæ beneficio in formam quamlibet, nec ita difficulter fingi habilis redditur, à terra aqua, ne tam promptè diffuset, & velut stationem deferat, cohibetur: terræ & ignis siccitas, aquæ & aëris humiditate corriguntur, & cōtrā, ignis item caliditas, & sæpe aëris, aquæ & terræ frigiditate temperantur. Ignis & aëris raritatem, leuitatem, tenuitatem, aquæ & terræ densitas, grauitas, crassities remorantur, illorum & aquæ splendorem, & perspicuitatem terræ opacitas inducit, & obtenebrat, ut ex contrariis huiusmodi, tum substantiis, tum qualitatibus inuicem totis per se totas mistis generata omnia temperentur, & perdurent, donec elementa hæc quatuor cōcordi pace ligata manent, ut idem de humoribus corporum sanguine præditorum velut elementis intelligas.

Vbi enim calidum per se magis cum sicco in nobis abundat, adusto sanguine bilem utranque gignit, ut frigidum per se magis, cum humido pituitam, temperaturæque symmetriam, & humorum corrumpit (in qua erat similitudo & primarum partium sanitas) morbosque accersit magnos pro intemperaturæ & humorum ametriæ magnitudine. Omnis namque intemperies insignis morbum gignit, maxima autem mortem affert.

Frigiditatis in terra, & aqua est eadem ratio, ut crassitiei, densitatis, grauitatis.

Obscuritas autem terræ propria, & opacitas aliorum trium elementorum splendori, & perspicuitati obstitit, ac
his

his temperandis commodant, quomodo visionē nostram à sole, & splendore dissolutam tenebræ & opacitas cogendo recreant,

Hæc igitur elementa quatuor quorum concursione omnia gignuntur atque con crescent, dum concordī pace velut consentiunt, res perdurat: dum dissident, & mutationibus sese plurimum exagitant, corrumpitur, aliaque gignitur.

*Gal. libro
simpl.*

In qua mutatione quamvis ignis velut causa effectrix, & terra tanquam mutationis subiectum principes tenere partes videantur, tamen reliqua etiam eximia sunt, quæ quatuor omnino necessaria.

Si enim calidum elementū sustuleris, con crescet humidum caloris inopia: si frigidum pereat elementum omnia ignis erunt: si siccum tollatur, aqua erunt omnia: si humidum, terra, interibuntque corpora quæ sub cœlo sunt universa.

Nec solum quatuor elementa esse oportuit, sed qualitatibus quodammodo contraria & substantiis, alioqui in se non agerent, si essent similia, nec à se paterentur, sed se ipsa fouerent tanquam vnum essent. Hæc de elementorum proprietatibus facultatibusque sufficiant, quo autem mouente misceri inuicem queant, paucis addendum est, cum per se omnino nunquam simul coeant ac congregiantur, multò minus misceantur, leuia enim duo suapte natura sursum rectà tolluntur, graui duo reliqua deorsum rectà declinant.

Quo igitur mouente hæc tolluntur, illa deturbantur, vel saltem in hæc quietis amica illa deorsum præcipitata cum his contribulantur, vt etiam terra ipsa & aqua elementis quatuor sit mista.

Sphærarum omnium, & in his planetarum, ac syderum motus irrequieti, ac splendores & radij ignem maxime, secundo loco aerem igni vicinū perpetuò commouet, atque infernis his commiscet.

Quomodo si centropialæ rotundæ terram, & in circuitu eius aquam, & circum hanc vinum immittere possit, vt vitri fundo terram super hanc aquam, de super vinum quotidie immittimus: deinde rotundam phialam exagites,

IN HIPPOCRATIS ELEMENTA.

rotatuque celerissimo & perpetuo circūagas, tria hæc misceri cerneret, ut profecto in vitro miscerentur.

Radios vero mouere indicabit tibi aer, quem solis radij per fenestram illustant. In eo enim motu irrequieto corpuscula quedam agitari spectas aperte ob ambientis radios aeris obscuritatem, quomodo pluuiam gracilem, & raram deprehendis in opposita obscuraque, & aperta fenestra non deprehendis in albo aut splendido opposito, cum tamen non è regione tantum fenestræ, vel obscuri alterius corporis pluat, & aliis etiam locis.

Eodem opinor modo earum velut atomorum motum in radiis per angustum foramen in locum obscuriorem receptis spectare potes, in viis publicis & locis patentibus non potes: ubi tamen omnino similiter moueri est non modo verissimile, sed etiam verissimum.

Si enim quouis loco ostium, vel aliud densum, sed fenestratum aut foratū in sole de repente statuis, motum omnino simul deprehendes.

Huc pertinet quod etiam in aere publico sole illustrato cernimus moueri corpuscula quamplurima, sed paulo grandiora, quam sint atomi.

Quæ vero qualitates aliarum tactiles, gustatiles, visiles, olfactiles, audibiles variam elementorum missionem sequantur, & præterea figuram, crassitiem, & id genus alia docere præsentis non est instituti, cum præsertim ex Aristotelis libris, præsertim de anima, Theophrasto lib. de Plantis, Galeno lib. 4. simpl. & aliis, cuius discere sit promptum.

Hæc paucula de elementorum natura mihi asserere visum est, etiam si non pauca ex his problemata quibusdam videri possint.

FINIS.